

NEMIS TILINI O`QITISHDA MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA OG`ZAKI NUTQ KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH

Nurabullaeva Kamila,

Nukus davlat pedagogika instituti doktoranti

nurabullaevakamila33@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18695591>

Annotatsiya. Maqolada nemis tilini o`qitishda, xususan, talabalarning og`zaki nutq kompetensiyasini rivojlantirishda multimedia texnologiyalarini qo`llash imkoniyatlari ko`rib chiqilgan. Interfaol ta`lim jarayoni sharoitida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining motivatsiyani oshirish, bilish faoliyatini faollashtirish va kommunikativ ko`nikmalarni shakllantirishdagi roli tahlil qilingan. Multimedyaning o`quv muhitini tashkil etish, vizuallashtirishni ta`minlash, real kommunikativ vaziyatlarni yaratish va guruhlarda ishlashni qo`llab-quvvatlash funksiyalariga alohida e`tibor qaratilmoqda. Qayd etilishicha, audio va video materiallar, animatsiyalar va raqamli resurslardan foydalanish talaffuzni takomillashtirish, nutqni tinglab tushunish va og`zaki nutq ko`nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Multimedia vositalari nemis tilini o`qitish metodikasini modernizatsiyalash va ta`lim sifatini oshirishning samarali vositasi ekanligi haqida xulosa qilingan.

Kalit so`zlar: multimedia, texnologiya, nemis tili, og`zaki nutq, kompetensiya, kompyuter, o`quv muhiti.

Аннотация. В статье рассматриваются возможности применения мультимедийных технологий в обучении немецкому языку, в частности в развитии устной речевой компетенции обучающихся. Анализируется роль информационно-коммуникационных технологий в повышении мотивации, активизации познавательной деятельности и формировании коммуникативных навыков в условиях интерактивного учебного процесса. Особое внимание уделяется функциям мультимедиа в организации учебной среды, обеспечении визуализации, создании реальных коммуникативных ситуаций и поддержке групповой работы. Отмечается, что использование аудио- и видеоматериалов, анимаций и цифровых ресурсов способствует совершенствованию произношения, понимания речи на слух и развитию навыков устного высказывания. Делается вывод о том, что мультимедийные средства являются эффективным инструментом модернизации методики преподавания немецкого языка и повышения качества обучения.

Ключевые слова: мультимедиа, технологии, немецкий язык, устная речь, компетенция, компьютер, учебная среда.

Abstract. This article explores the use of multimedia technologies in teaching German, with a particular focus on developing learners' oral communicative competence. The study highlights the role of information and communication technologies in increasing motivation, enhancing cognitive engagement, and improving communicative skills through interactive classroom practices. Special attention is given to the functions of multimedia in creating a supportive learning environment, ensuring visualization, providing authentic communicative situations, and facilitating collaborative learning. The paper argues that the integration of audio and video materials, animations, and digital resources contributes to improving pronunciation, listening comprehension, and oral production skills. The study concludes that multimedia tools serve as an effective means of modernizing German language teaching methodology and improving overall learning outcomes.

Keywords: multimedia, technology, German language, oral speech, competence, computer, classroom environment.

Kirish. Ta`limning XXI asrida ingliz tilini o`qitishda texnologiyaning ahamiyatini e`tirof etuvchi adabiyotlar tobora ko`payib bormoqda. Ko`plab tadqiqotlar texnologiya

qo'llanilishining til o'rganishni kuchaytirishdagi samaradorligini ko'rsatdi, chunki u har qanday ta'lim darajasidagi til ko'nikmalari va malakalarini o'rgatish va o'rganish faoliyatini qo'llab-quvvatladi [1; 190-192] AKT shaklidagi texnologiya o'qituvchilar va talabalarni til o'qitish uchun keng o'quv resurslari bilan ta'minladi. Raqamli materiallar o'qituvchilarga materiallarni ishlab chiqishda o'z ijodkorligini oshirishga, shuningdek, talabalarga ingliz tilini yaxshilashga imkon beradi. Elektron kitob raqamli o'quv materiali sifatida til o'rganuvchilar uchun o'qishni tushunish va lug'at boyitishda samaraliroq va jozibador ekanligi isbotlangan [2; 43-44] Texnologiya til o'qitish strategiyasini ham qo'llab-quvvatlaydi va talabalarning yozish qobiliyatini yaxshilaydi. Kompyuter yordamida til o'rganish ilovasi talabalarga yaxshiroq kompozitsiya yaratishga va yozish ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, u o'qituvchilarga yozma kurslarda topshiriqlar va baholashlar uchun aniq ko'rsatmalar berishda turli xil material resurslari, o'qitish strategiyasi va usullari bilan yordam beradi [3; 24-25]

Adabiyotlar tahlili. Ko'plab tadqiqotlar texnologiyaning talabalarning ingliz tili ko'nikmalarini oshirishga va ularni til o'rganishga undashga qodirligini ko'rsatdi. Ba'zi tadqiqot natijalari texnologiyaning talabalarning nutq faoliyatini [4;112-113] va tinglash qobiliyatini [2; 81-85] yaxshilashda samarali ekanligini ko'rsatdi. Texnologiya talabalarning o'z-o'zini tartibga solgan holda o'rganishini texnologik vositalar va ilovalar yordamida qo'llab-quvvatlaydi, bu esa ularning nutqini ishlab chiqarishga javob berish va tinglash qobiliyatini baholash imkonini beradi. Filmlar, radio, televidenie va magnitafon yozuvlari kabi texnologiyalardan uzoq vaqtdan beri foydalanib kelinmoqda. Nemis tilining mashhurligi vaqt o'tishi bilan ortib borar ekan, hatto nemis tili o'qituvchilari ham o'qitish vositalarida o'zgarishlarga ehtiyoj sezmoqdalar. Audio-vizual va animatsiyalardan foydalanish nemis tili o'qitish darsxonalarida ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu oquvchilarga faoliyatni yaxshilashda tashabbus ko'rsatishga yordam beradi. Agar darsxona yanada interaktiv bo'lsa, "mashqlarni bajarib o'rganish" jarayoni amalga oshishi mumkin.

Natijalar va Munozara. Multimedia turli xil media turlarini (rasmlar, videolar, animatsiyalar va boshqalar) birlashtirishni anglatadi. U xilma-xillik, integratsiya va interaktivlikni o'z ichiga oladi. Ular orasida interaktivlik eng muhimi hisoblanadi. Oquvchilar grafikalar, audio kliplar, video kliplar va matndan foydalangan holda multimedia taqdimotlari orqali o'z xabarlarini ijodiy tarzda etkazishlari mumkin. Taqdimot yaratish uchun ularga faqat multimedia mualliflik dasturi va kompyuter kerak bo'ladi. Bundan tashqari, multimedia texnologiyasidan foydalanish iqtisodiyot, fan, texnologiya, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat, ommaviy axborot vositalari, ko'ngilochar sanoat, musiqa va boshqa sohalarda ham ortib bormoqda. Multimedia texnologiyasi axborot jamiyatida samarali texnologiyalardan biriga aylangan.

Multimedia yordamida til o'rganish darsxonasida o'qituvchining vazifasi.

O'qituvchining asosiy vazifasi bolalarga nemis tilini amaliy jihatdan o'zlashtirishga yordam berish bo'lib, bu ularga kundalik hayotda foydali bo'ladi. Til o'rganish

darsxonasida multimedia texnologiyasidan foydalanish orqali o'qitish vazifalari ancha osonlashdi va o'qituvchilar o'z o'quvchilari uchun yaxshi muhitni kashf etishlari va yaratishlari kerak. Ular o'zlarining hissiy omillarini oquvchilarga o'tkazishlari va oquvchilarni faol o'rganishga undashlari kerak. O'qituvchi o'quvchilar birgalikda ishlashi va o'zlarining o'quv maqsadlari va muammolarni hal qilish faoliyatlarini yo'naltirilgan holda turli vositalar va axborot resurslaridan foydalangan holda bir-birini qo'llab-quvvatlaydigan o'quv muhitini yaratishi kerak.

O'qituvchi til darsxonasida o'rganishning to'rtta asosiy xususiyatida o'quvchini qo'llab-quvvatlashi kerak:

Faol ishtirok

Guruhlarda ishtirok etish

Tez-tez muloqot va fikr bildirish

Haqiqiy hayot kontekstlari bilan bog'liqlik

Multimedia yordamida nemis tilini o'qitishning muhim xususiyatlaridan biri bu Vizualizatsiyadir, bu kognitiv faoliyat bilan chambarchas bog'liq. Vizualizatsiya ma'lumotni qayta ishlashning vizual vositasidir. U tabiiy ma'lumot bo'shlig'ini yaratganligi sababli, nutq amaliyoti uchun ishlatilishi mumkin. Multimediadan foydalanish an'anaviy o'qitishdagi kamchiliklarni bartaraf etish uchun yangi o'qitish usulini taqdim etishi mumkin. Sinfdagi faoliyatlar o'qitish usullariga xilma-xillik qo'shadi va oquvchilar chet tilida bir-birlari bilan muloqot qiladigan haqiqiy kommunikativ vaziyatlarni ta'minlaydi. Bu sinfni jonlantiradi va ularni yanada esda qolarli va interaktiv qiladi. Til va tasavvur chap va o'ng miya funktsiyalarini birlashtirishga yordam beradi. Bu, shuningdek, oquvchilarga turli xil hissiy tasvirlarni yaratish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Zerikarli va mavhum kontent yanada qiziqarli va jonli bo'ladi. Multimedia yordamida nemis tilini o'qitish nemis tilini o'rganishga qiziqishni uyg'otishi va oquvchilar uchun jonli sahnalarni taqdim etishi mumkin. O'qituvchilar ma'lumot almashinuvini samarali boyitish va oquvchilarga ba'zi so'zlarni qanday talaffuz qilishni, jummalarni tushunishni, fikrlash usullarini yaxshilashni va o'rganganlarini ifoda etishni o'rgatish uchun mahalliy tilda so'zlashuv holatlarining audio yoki vizual kliplarini qo'yishlari mumkin. Shunday qilib, oquvchilar o'z talaffuzlarini aniq tushunishlari mumkin. Multimedia texnologiyasi moslashuvchan bo'lib, uni sinfdan tashqari muhitda ham ishlatish mumkin, bu odatda elektron pochta, konferentsiya tizimlari yoki matnli xabarlar yuborish kabi asinxron vositalar yordamida amalga oshiriladi. Oquvchilar internet orqali o'qituvchilari bilan bog'lanish va o'z muammolarini hal qilish uchun multimedia texnologiyasidan foydalanishlari mumkin.

Multimedia yordamida nemis tilini o'qitish har doim ham og'zaki so'zlarni to'liq almashtirmasligi mumkin, ammo u quyidagilarga e'tibor qaratishi mumkin:

O'quvchilar taqdimotning mohiyatiga diqqatini jamlash va e'tiborini jalb qilish

O'quvchilarni jalb qilish uchun ishlatilishi mumkin

O'qituvchilarning yukini kamaytiradi

Tinglovchilarning yo'nalishiga yordam beradi

Taqdimotni tushunishni osonlashtiradi

Taqdim etilgan kontentning mazmuniga kirish imkonini beradi.

Taqdim etilgan materiallarni eslab qolishga yordam beradi. O'qitishning bu zamonaviy usullari oquvchilarga barcha boshqa fanlarni samarali o'rganish va tushunishga yordam beribgina qolmay, balki ularga transmilliy kompaniyalarda karyera qurishga ham ko'maklashadi. Faqat nemis tilini asosiy bilish karyera eshiklarini ochish uchun etarli emas. Kuchli taassurot qoldirish va ishontirish uchun notiq bo'lishga intilishi kerak. Internet va aqlli texnologiyalar tufayli dunyo kichrayib bormoqda va globallashtirish dunyoning barcha burchaklaridagi kompaniyalarni rag'batlantirmoqda. Bu kompaniyalar yaxshi muloqot qobiliyatiga ega bo'lgan va o'zlarini og'zaki va yozma shaklda ifoda eta oladigan nomzodlarni ishga oladilar. Interaktiv sinf oquvchilarga jamoada ishlashga yordam beradi va jamoaviy ish transmilliy kompaniyalarda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa. Nemis tilini o'qitish dunyodagi eng tez rivojlanayotgan sohalardan biriga aylandi va multimedia samarali o'qitishda ijobiy ahamiyatga ega. Zamonaviy usullardan foydalanish orqali oquvchilar nemis tilini o'qiy, gapira, yoza va tushuna oladilar. Multimedia tizimi hissiy va real o'rganish tajribasini taqdim etadi. Agar oquvchilar nemis tilini yaxshi bilsalar, bu nafaqat ularning karyera imkoniyatlarini kengaytiradi, balki tanlangan ish joyida ko'proq maosh olishlariga ham yordam beradi. Nemis tili yangi imkoniyatlarni ochib beradi, buning yordamida kishi o'z karyerasida muvaffaqiyatga erisha oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Galskova, N. D. Teoriya obucheniya inostrannim yazikam. Lingvodidaktika i metodika: ucheb. posobie / N. D. Galskova, N. I. Gez. – 3-e izd., ster. – M.: Akademiya, 2006. – 336 s.
2. Polat, Ye. S. Novie pedagogicheskie i informatsionnie texnologii v sisteme obrazovaniya: ucheb. posobie dlya studentov vuzov / Ye. S. Polat, M. Yu. Buxarkina, M. V. Moiseyeva, A. Ye. Petrov; pod red. Ye. S. Polat. – 4-e izd., ster. – M.: Akademiya, 2009. – 272 s.
3. Passov, Ye. I. Osnovi kommunikativnoy metodiki obucheniya inoyazichnomu gorenuyu / Ye. I. Passov. – M.: Russkiy yazik, 1989. – 276 s.
4. Kravchenko, G. V. Ispolzovaniye multimedia-texnologiy v obuchenii inostrannomu yaziku / G. V. Kravchenko, N. V. Silantiyeva // Filologicheskkiye nauki. Voprosi teorii i praktiki. – 2015. – № 10 (52). – Ch. 1. – S. 95–98.